

Çocuk beş altı yaşını geçtikten sonra söylemeye ve gözüne görüldüğü şeyleri sormaya başlar. Sabi çocukların sorup anlamaları en malumatlı hukuk alimlerini hayrette bırakacak derecede lüzumlu mevad hakkındadır. Ehibbâ ve akrabamız dost ve misafirlerimiz uzun bir seferden geldiğimiz zaman ahvalimizi ne kadar iştihakla sorarlarsa sabi çocukların sormaları bunlara nisbetle daha mülayim ve manidardır. Vakıa nereden gelip nereye gitmekte olduğumuz bizlere malum olmayan bir şey ise de bu dünya sefinesinin bizleri her halde bir yere götürmekte olduğuna şüphe yoktur. Sabi çocuklarımız ise bizim hareket ettiğimiz noktadan hareket ederek gelip bize yetişmektedir. Bu hususta her şeyi sormalarını bir taraftan yakınlık muhabbetinden, diğer taraftan bizim daha evvel hareket edip birçok tecrübe gördüğümüzden bizlerden birçok şeyleri öğrenmek içindir.

Eğer açık ve doğru düşünerek cevap verilirse, çocuklar her ne kadar küçük olurlarsa da, mektebe gittikleri zaman büyük marifet kesb etmeye ve zihinlerine ilim tohumları saçmaya muvaffak olurlar.

Teneffüs ettiğimiz havanın ve içtiğimiz suyun faydasını, yediğimiz ekmeğin ve giydiğimiz elbisenin ne gibi emek sayesinde vücuda geldiğini, yağmakta olan yağmur ile kar, dolu, gök gürlemek, neşvünema bulmak gibi şeylerin nereden ve nasıl hasıl olduğunu, hayvanat-ı ehliyye ve vahşiyyenin zarar ve faydalarını, kâğıtların nelerden yapıldığını, kitapların nasıl basılıp dünyaya dağıldığını, gece ve gündüzün ne yolda uzanıp kısaldığını, vapur ve vagonların nasıl yürüdüklerini, rüzgar ve bulutların hareketlerini, telefon ve telgrafla nasıl muhabere edildiğini vesaireyi çocuklar oyun oynadıkları zaman oyun arasında oyun kadar çabuk öğrenirler ve böyle şeyleri sevgili analarından öğrendikleri için muhabbet ile gönüllerine yerleştirirler ve malumatlarını fazlalaştırarak hevâsı gönüllerinde yer tutar. Bununla beraber faziletlere muhabbet göstermek, rezaletlerden nefret etmek yolunu çocuk zihnine koyar. Böyle çocuklara -Güzel Terbiye Almış Çocuklar- ve böyle terbiyeye de -Güzel Terbiye- denir. Lakin çocuğunun sorduğu şeylerden kendisinin de haberi olmayan bir ana veyahut terbiye eden bir kadın çocuğun suallerinden bizar olur, çocuğu susturmak için yalan yanlış cevap bulup hakikat yerine çocuğunun zihnine koyar. Çocuk ise böyle yanlışları zihninde tamamen saklar. Bilahare yanlışını düzeltmek olursa da kabul etmez. Bunun neticesi olarak çocuğun zihni ihtiyarlayıp ölünceye kadar bozuk ve yanlış fikirler ile dolu kalır. Bazı analar ve kadınlar çocuklarını bir ejderha, gulyabani ile korkuttukları gibi bazıları da “Hoca gelir mektebe alıp gider ders okuttur, hoca gelir kulağını keser” diye asıllı asılsız şeyler ile de korkuturlar ve akla hilaf, ahlak bozucu, yalan ve yanlış şeyler ile kafalarını

doldururlar. Böyle terbiye en fena terbiyedir ve böyle terbiye edenler de -Fena Terbiye- edenlerdir.

Ders ve mektep, hoca ve kalfayla korkutmak çocuklara ilmi ve ilim ehlini düşman ettirmeye sebep olur. Dünyada hocanın hiç çocuk kulağı kestiği var mıdır? Böyle şeyin olduğu ve olacağı mümkün değil. Bundan başka, asıllı asılsız şeyler ile korkutarak terbiye etmek yüzünden çocuğun kanı bozulur, neşat ve gayreti kaybolur, her türlü ihtimallere yol vermeye vehim ile hayallere saymaya başlar ve sonundan hiç kimseye faydası olmayan bir korkak olur kalır. Halbuki korkaklık en fena bir ahlaktır.

Korkan kimsenin millet ve vatani için hizmet etmesi şöyle dursun hatta ailesi ve şahsı için de hizmet etmesi mümkün değildir. Çocuklara münasebetsiz korkaklık öğretmek bütün aileleri hatta bütün milleti korkaklık balçığına batırıp çıkarmak demektir.

Alman yiğidi; kadın ve çocuklarını, mal ve canını feda ederek (Boer)ler veya (Dimne) gittiği halde bizim yiğitlerimiz en sükunetli memleket içinde olan şehirlere hüner öğrenmek için olsun ne için gitmiyorlar? Avrupalı bir alim, inkıraz etmiş olan hiyeroglif gibi lisanların sarf ve nahivlerini tertip ettiği halde biz kendi lisanımızın sarf ve nahvini ne için öğrenmiyoruz?

Bir Macar müderrisi, Fransız, Alman, Rus, İngiliz, Japon, Arap ve Farsî lisanlarını bildiği kafi gelmeyip Rusya'nın Ufa vilayetinde, Dim sahralarında olan Başkurtlar arasına gelerek Başkurtların içlerinde gezip lisan ve adetlerini öğrenmek meşakkatini ihtiyar ettiği halde biz her vakitte Rusçayı ne için öğrenmiyoruz?

Bu suallere verilecek cevap hem açık hem de kısa olup "Onların terbiyeleri iyi, bizim terbiyemiz fena" demekten ibarettir.

Umumiyetle Kadın Vazifesi

Kadın vazifesini; yalnız yemek pişirmek, yatak yapmak, ev süpürmek, çocuğu var ise emzirip beşiğe yatırmak, eğer hali vakti yerinde ise bu hizmetleri hizmetçilere kumanda vererek yaptırmak zanneden erkekler olduğu gibi kendi esasi vazifelerini diğer vazifelere nispetle ehemmiyetsiz telakki eden veya vazifelerini ifa etmeyen kadınlar da vardır.

Erkeğin emri altında olarak küçük bir memleket misalinde olan ailenin bütün idaresi kadına

mevdu‘ bir vazife olduğunu ve aileyi idare etmesini bilmek bir kadın için mühimdir. Aile efradından olan kimseleri güzel terbiye etmek, aile arasındaki masraf ve varidatı daire-i intizamda tutmak, aile azasının cümlesini münasip hizmetlere tayin ederek çalıştırmak, arada ihtilaf zuhur ettiği vakit her iki tarafı da memnun edecek surette halletmek, akrabalar ile yahut başkaları ile aile arasına soğukluk düştüğü vakit o soğukluğu mülayemetle izale etmek kadının vazifesidir. Akıllı kadın aileyi mesut etmek hususunda zerre kadar müsamaha etmez, her işinde itidal üzere bulunur. Elinden geldiği kadar maişette iktisat eyler, israftan içtinap eder. Malı hıfz eder. Mümkün olduğu kadar bir yere toplar.

Erkeğinin hizmetinden gelip de erkeğini gördüğü zaman daima şâdlık izhar eder. Erkeğine karşı gelmek, fikrini tahtie etmek iyi değildir. Zevcinin yanlış bir fikre saptığını gördüğü vakit usul ile bildirmeye uğraşır. Mesela “Böyle yapılırsa nasıl olur?” yahut Böyle yapmak münasip olmaz mı?” gibi müşaverelerde bulunur. İhtiyaç olmadığı halde giymek, yemek ve içmek hususunda taciz etmek ve ayıp olan şeylere teessür alameti göstermek, güzel geçinmek değil yersiz cefa eylemektir. Terbiyeli kadınlar lüzumsuz ziynetleri takarak ve insan maskarası olacak derecede garip garip giyinmiş kadınları taklit etmezler. Zevç olan kimse ile geçinmek için en lüzumlu şeyleri kazanmak hususunda tekmil rahatını terk edip çalıştığı veya çocuklarının tahsil ve terbiyesi için her tarafa koştuğu zaman filan ve filan zenginlerin kadınlarını taklit edip erkeğini rahatsız etmek hiç münasip midir?

Çocuk terbiyesi zamanımızda en müşkül bir hizmettir. Aile içinde erkeğine yoldaş ve her şeyde sırdaş olan kadın için zevcini gücendirmek - velev ki doğru söz ede olsun - yaraşır mı? Erkekler sert sözleri ve acı muameleleri bütün dünya halkından işitip her şeye maruz kalarak tahammül ettikleri halde kadınlarının en ufak acı sözlerine asla tahammül edemezler. Bu kadınlarını yabancı gördüklerinden değil en yakın dost ve has sırdaş bildiklerindendir. Aile terbiyesi ve dünya meşakkati erkekleri bazı vakit de sefil kimselere yüz suyu dökmeye bazı vakit de en aciz adamlar karşısından meyus olarak dönmeye mecbur eder. Bu sebepten hiddet fazlalaşır. Gönül yeis içinde kalır. Şimdi böyle hallere düşmüş kimseye muavenet ve elden geldiği kadar yardımda bulunmak lazım iken kızdırmak ve hiddetlendiği vakit bağırmak ve küfür etmek gönülleri merhamet ile dolmuş kadınlara yakışır mı? Akıllı kadınlar erkeklerinin lüzumsuz yere hiddetlendiklerini mazur görürler. Bir erkeğin ister hali vakti yerinde olsun isterse fakir olsun velhasıl ne olursa olsun aile ve bahusus kadın için ayıp değildir. Yalnız maazallah sarhoş, yalancı olmasın.. Eğer bir erkek içki içmek yahut yalan söylemek belasına müptela olursa vay o erkeğin biçare kadınına, vay

onun ailesine vay!

Sarhoşların ve yalancıların aileleri su üstünde bina edilmiş bir ev gibidir ki hafif dokunulsa derhal yıkılıp gider.

Bazı ediplerin kendi kızına söylemiş olduğu nasihatleri burada zikretmeyi münasip gördük. Nikah vaktinde en birinci iş fena ahlaklı erkeklerden sakınmaktır, zira fena ahlak hastalık olup hastalıktan saklanmak ise farzdır. Erkeğin sırlarını sakla, komşu kadınlara söyleme! Çünkü komşu kadınlardan pek çokları senin hiddetli zamanında seni mahvedecek şey ile mübahesede bulunurlar. Senin yerinde olsaydım böyle eder idim şöyle yapardım derler, halbuki senin yerinde olsalardı hiç bir şey yapmak ellerinden gelmezdi. Bazı kadınlar gibi erkeğin karşısında aciz ve miskin durmaktan ve her gönlün hükmettiği yere gitmekten sakının. Böyle yapmak terbiyeli erkeklerin kalbine şüphe bırakır, muhabbeti söndürmeye olur.

Kadınlar için yapılacak en güzel: yabancı yerlere gittikleri vakit temiz elbise ile gitmek ve erkeklerinin yanlarında giderek güzelleşmektir. Erkeğine vermek için gençlik çiçekleriyle hüsn-i ahlak ve sadakat çiçeklerini boyununa takmaya gayret et!

Riya ve müdahene, nifak galip geldiği zamanda erkekler genç kadından ziyade, huluslu, muhabbetli, hayırhah kadınlara muhtaçtırlar.

Eğer bu şeyler sende olursa gençlik vakitlerin hatra gelmez. En son vasiyetim de “Yalan söyleme!” demektir.

Yalan söyleyen kadının terbiyeli erkekler karşısında değil, aciz ve en bedbaht adamlar arasında da hürmeti yoktur ve hiçbir vakitte de hürmet ve itibarı olmaz.

Mab‘adı var.

Müellif : Rızaeddin Fahreddin

Dergi : Asrî Müslümanlık

Aile Terbiyesine Dair: İyi Terbiye ve Fena Terbiye

Hazırlayan : Muhammed Salih Yıldız

Tarih : Şaban 1344/ Şubat 1926

Link : https://isamveri.org/pdfofm/D03175/1344_09/1344_09_209-212.pdf